

ALLMÄN AVELSSTRATEGI

Målsättningarna har godkänts av Kennelklubbens fullmäktige 27.11.2011, och de gäller från 1.1.2012. Kennelklubbens allmänna avelsprogram har godtagits av fullmäktige 27.5.2012. De gäller i perioden 1.1.2013 – 31.12.2016.

Innehåll

Bakgrund	3
Målsättningar	3
Kennelklubbens allmänna avelsprogram	4
1. Målen med hundavel	4
2. Avelsstyrningen inom Kennelklubben och i specialklubbarna.....	4
3. Anvisningar för anpassning av den allmänna avelsstrategin	4
3.1. Ärftliga egenskaper	4
3.1.1. Insamling och sparande av väsentliga allmänna data om individer som används för avel	5
3.2 Avel av ärftliga egenskaper	5
3.2.1. Hunduppfödare.....	6
3.2.2. Grundläggande krav och rekommendationer för hundar som används för avel och avelskombinationer	6
3.2.3. Rastyp	6
3.3. Beteende och karaktär.....	6
3.3.1. Grundkrav och rekommendationer	7
3.3.2. Brukshundar	7
3.3.3. Sällskapshundar	7
3.4. Fysik och hälsa	7
3.4.1. Fysik och anatomi	8
3.4.2. Övriga ärftliga fel och sjukdomar.....	8
3.5. Fortplantning	9
3.5.1. Grundkrav.....	9
3.5.2. Insemination	10
3.5.3. Tiken och valpningen	10
3.6. Livslängd	10
3.6.1. Uppföljning av livslängden	10
3.7. Bevarandet av den ärftliga diversiteten	10
3.7.1. Val av avelshundar i syfte att bevara diversiteten.....	11
3.7.2. En hunds totala mängd avkomma under dess livstid.....	11
3.7.3. Användning av närbesläktade hundar i avel	11
3.7.4. Inhemskas raser.....	11
3.7.5. Intagning i rasen samt korsningar mellan olika rasvarianter och olika raser	11

3.8. Information och utbildning.....	12
3.9 Samarbete med veterinärer och forskare	13
3.10 Internationellt samarbete	13
3.10.1. Rasstandarderna.....	13
3.10.2. Övriga åtgärder	14
4. Bilagor.....	14

Bakgrund

Avelsstrategin för Suomen Kennelliitto r.y. – Finska Kennelklubben r.f. (nedan Kennelklubben) gäller för samtliga hundraser. Strategin är i samklang med Kennelklubbens allmänna regler, avelsregler och anvisningar. I avelsstrategin har också beaktats djurskyddslagen, särskilt 8 § i denna lag (bilagorna 1 och 2), samt de kompletterande bestämmelserna i 24 § i djurskyddsförordningen (bilaga 1 och 2), likaså Europeiska unionens råds resolution om avel av sällskapsdjur (bilaga 4). Avelsstrategin överensstämmer med den regelsamling som utfärdats av Fédération Cynologique Internationale (FCI) om hunduppfödning Breeding Rules (bilaga 6), FCI:s anvisningar om korsningar mellan olika raser och rasvarianter (bilaga 5), och följer linjerna i FCIs allmänna avelsstrategi (bilaga 3).

Målsättningar

- 1. För att de ärftliga egenskaperna ska utvecklas i positiv riktning har de individer som används för avel egenskaper som är bättre än genomsnittet för rasen.*
- 2. En lämplig avelshund ska vara rastypisk både exteriört och till karaktären; den får inte ha fel eller skadliga egenskaper som är till förfång i det vardagliga livet.*
- 3. En hund som används i avel ska ha goda nerver och ett temperament som motsvarar rasens, så att sannolikheten för att det till avkomman överförs karaktärsegenskaper som gör livet besvärligt och försämrar välbefinnandet, exempelvis skygghet, blir så liten som möjligt.*
- 4. Nedärvning av allvarliga fel och sjukdomar som inverkar på hundens välbefinnande (ger hunden smärtor eller olägenhet eller annars begränsar hundens normala, arttypiska liv) ska förhindras. Med tanke på risken för detta slags sjukdomar ska endast kliniskt friska hundar användas för avel.*
- 5. Till avel används endast hundar som kan fortplanta sig på naturlig väg och som kan ta hand om sina valpar.*
- 6. I avel används hundar vikas förfäder är så långlivade som möjligt. En hunds livslängd ska inte i onödan förlängas på bekostnad av dess hälsa och välbefinnande.*
- 7. Vid avel tryggas den ärftliga diversiteten för varje ras. I styrningen av avel ska det alltid möjliggöras att, när alla kriterier beaktas, minst 50 % av beståndet i en ras är tillgänglig för avel.*
- 8. Kennelklubben stödjer och organiserar verksamhet som ökar kännedomen om hundars ärftliga egenskaper, hälsa och sjukdomar.*
- 9. Samarbetet med veterinärer och forskare intensifieras. Även veterinärerna stödjer med sin verksamhet avelsstrategins principer och målsättningar.*
- 10. Kennelklubben medverkar genom Nordiska Kennelunionen NKU och FCI i det internationella samarbetet för ökning av kunskaperna och färdigheterna inom hundavel. I det internationella samarbetet är huvudprincipen alltid att hundarnas hälsa och välmående prioriteras.*

Kennelklubbens allmänna avelsprogram

1. Målen med hundavel

Det allmänna syftet med djuravel är förbättring av djurbeståndets kvalitet. Riktlinjerna för hundrasförädling har av tradition ansetts vara rasstandarder av respektive ras, dock utan överdrifter av någon specifik egenskap i dessa standarder.

Hunduppfödning och utvecklingen av hundraser ska baseras på de egenskaper som ingår i rasstandarderna och rasutvecklingen på lång sikt; målen ska utöver rasegenskaperna vara de enskilda hundarnas hälsa, funktionsförmåga och förmåga att leva länge. Vid avel och valpning ska både valparnas och tikens välbefinnande säkerställas.

Enligt en av Kennelklubben år 2006 godtagen plan är målen med Kennelklubbens allmänna avelsstrategi följande:

- att bevara kroppsbyggnad som möjliggör välmående och normal förökning
- att upprätthålla och öka den ärftliga diversiteten, som minskar förekomsten av ärftliga fel och sjukdomar och som skyddar mot problem i immunförsvar och fortplantningsförmåga
- att bevara balanserad karaktär och god funktionsförmåga
- att upprätthålla och förbättra de bruksegenskaper som ligger till grund för rastypiskt beteende och karaktär

Likaså gäller om avelsstrategin:

- att åtgärder som främjar hundarnas hälsa särskilt beaktas
- att man strävar efter att trygga de inhemska rasernas ställning.

2. Avelsstyrningen inom Kennelklubben och i specialklubbarna

De av Kennelklubben företagna funktionerna och styråtgärderna i anslutning till hundavel ska baseras på denna avelsstrategi, som allmänt slår fast riktlinjerna och huvudprinciperna för hundavel. Strategin påverkar definitionen av Kennelklubbens prioriteringar och resursfördelning, och den syftar till utveckling av Kennelklubbens verksamhet så att de i punkt 1 nämnda målen med hundavel uppnås, ändamålsenligt och effektivt.

Hunduppfödning styrs också inom Kennelklubben med andra befintliga regler och anvisningar samt med de rasspecifika programmen för bekämpning av genetiskt betingade defekter och sjukdomar (PEVISA), likaså med rasspecifika avelsstrategier (JTO). Specialklubbarnas avelsverksamhet måste grunda sig på de mål och metoder som bygger på respektive JTO- och eventuella PEVISA-program. Syftet med programmen är bl.a. att i mån av möjlighet säkerställa att sjukdomar som ofta förekommer inom rasen fås under kontroll och inte blir allmänna. Det är specialklubbarna som ansvarar för uppställningen av PEVISA-program för rasen ifråga, och de sköter också uppföljningen av programmets verkningar. Specialklubbarna, med underlydande rasföreningar och rasklubbar, är också ansvariga för styrningen av aveln inom de egna raserna, samt för JTO-strategierna.

3. Anvisningar för anpassning av den allmänna avelsstrategin

3.1. Ärftliga egenskaper

Mål:

1. **För att de ärftliga egenskaperna ska utvecklas i positiv riktning har de individer som används för avel egenskaper som är bättre än genomsnittet för rasen.**

Önskade egenskaper är de av specialklubbarna definierade egenskaperna i JTO, som är väsentliga för rasen och som förädlas fram genom avel.

Åtgärder:

Omfattande datainsamling behövs för kartläggning av egenskaperna hos de individer som används för avel. De flesta rasklubbarna samlar på olika sätt information om de hundar som ingår i rasen. Uppgifterna samlas i specialklubbarnas och Kennelklubbens databaser, och de står till förfogande för alla.

3.1.1. Insamling och sparande av väsentliga allmänna data om individer som används för avel

För att inbördes jämförbara data om så många hundar som möjligt ska vara tillgängliga för bedömning av genomsnittsnivån i en ras, utvecklar Kennelklubben i samråd med specialklubbarna för underlättandet av datainsamlingen ett system med enkla beteende- och hälsofrågor; systemet är tillämpligt på alla hundraser. Dessa frågor kan hundägarna själva fylla i på Kennelklubbens webbplats.

I det inledande skedet bearbetas frågeblanketterna beträffande de ställda frågorna, för att de relevanta egenskaperna ska kunna mätas så deskriptivt och enkelt som möjligt. Om det visar sig att frågeblanketterna i praktiken fungerar bra, omvandlar Kennelklubben och specialklubbarna de insamlade uppgifterna till statistikform som publiceras i avelsdatasystemet. En hundägare kan välja om de ingivna uppgifterna om ägarens hund ska synas i avelsdatasystemet eller om de bara används som grund för statistiken. Dock står uppgifterna om varje hund också till specialklubbarnas förfogande. Det är viktigt, med tanke på behovet att ingripa i situationer när en icke önskvärd egenskap konstateras börja förekomma i någon specifik släkt.

Kennelklubben rekommenderar rasklubbarna att låta hundarna i rasen genomgå enkla avelsbesiktningar och att för ändamålet uppgöra en blankett jämte allmänna anvisningar, så att rasföreningen vid behov kan utnyttja dem; Kennelklubben ger vid behov råd om hur hundarnas olika egenskaper ska bedömas. Vid en sådan avelsbesiktning kontrolleras i detalj hundens rasbetingade karakteristika, dess kroppsbyggnad och beteende. De viktigaste fysiska egenskaperna mäts och beteendemönstren anges på blanketten med kryss för det alternativ som bäst motsvarar verkligheten. Om avelsbesiktningen företas av en exteriördomare som konstaterar att hunden har normala testiklar, så behövs inte något separat testikelintyg eller utställningsresultat. Uppgifterna om att hundens testiklar är normala antecknas i uppgifterna om hunden.

3.2 Avel av ärftliga egenskaper

Mål:

- 2. En lämplig avelshund ska vara rastypisk både exteriört och till karaktären; den får inte ha fel eller skadliga egenskaper som är till förfång i det vardagliga livet.**

Åtgärder:

För uppnående av önskade resultat ska till avel väljas en individ:

- med balanserat beteende och karaktär
- som mentalt och fysiskt är lämplig för det syfte som uppställts som mål för rasens avel
- som är frisk
- som kan fortplanta sig på normalt sätt
- som härstammar från så långlivade individer som möjligt
- som till sin struktur och sitt utseende motsvarar rasens karakteristika

Åtgärder:

3.2.1. Hunduppfödare

Målet är att alla hunduppfödare, vilkas kennelnamn godkänts av FCI och Kennelklubben, ska underteckna Kennelklubbens uppfödarförbindelse och följa bestämmelserna i förbindelsen vid val av avelsdjur.

3.2.2. Grundläggande krav och rekommendationer för hundar som används för avel och avelskombinationer

En hund är till kroppsbyggnad och hälsa avelsduglig om den saknar sjukdomar eller fel som försämrar dess välbefinnande och dess sätt att röra sig normalt, samt om den inte har sådana sjukdomar som kräver kontinuerlig/upprepad medicinering eller specialdiet. En avelstik får inte heller ha fel eller sjukdom av ett slag som förvärras av dräktighet och valpning. Hanhunden/tiken får inte ge i arv kända fel och sjukdomar av det nämnda slaget (undantag från denna regel nedan under "Ärftliga fel och sjukdomar", fel och sjukdomar som nedärvs via ett genpar). Vid avel undviks kombinationer om vilka tillgängliga uppgifter tyder på mer än genomsnittlig risk för nedärvning av obalanserade eller för rasen atypiska karaktärsdrag, eller fel och sjukdomar som försämrar djurens välmående och livslängd.

Om det dock hos en valp konstateras egenskaper av det nämnda slaget, ska valpen överföras till EJ-registret (EJ för avel). Kennelklubben kan i händelse av allvariga ärftliga fel och sjukdomar bestämma om avelsrestriktion. För sjukdomarnas och felens del förutsätter detta att dessa kan konstateras, diagnosticeras eller mätas med test av den individuella hunden. Begränsningarna införs i Registreringsbestämmelserna och antecknas med ordet "avelsrestriktion".

En hund som används för avel ska enligt rekommendationen vara minst 2 år gammal, helst äldre, för att det ska finnas så tillförlitliga uppgifter som möjligt om dess egna och dess nära släktingars avelsegenskaper (jfr även punkten "Ärftliga fel och sjukdomar"). Specialklubbarna inför i JTO de rasspecifika rekommendationerna beträffande hundarnas minimiålder för avelsbruk.

Det rekommenderas att en uppfödare, innan den första kullen, tar del av den avelsinformation (även informationen om den planerade kombinationen) utgående från rasens JTO som tillhandahålls av specialklubben, rasföreningen eller rasklubben.

3.2.3. Rastyp

Till avel används enbart rasenliga hundar med kroppsbyggnad som motsvarar rasens syfte. Även exteriördomare förbinder sig till principerna och målen i avelsstrategin.

Det rekommenderas att en hund som används för avel ska vara godkänd i antingen rasbesiktning, mönstring eller hundutställning. De viktigaste egenskaperna definieras i JTO för rasen ifråga.

Inga överdrivna raskännetecken är att rekommendera. I utbildningen av exteriördomare betonas särskilt sådana extrema drag som innebär risker för hundens hälsa och välmående, likaså fästs det vikt vid domarnas förmåga att upptäcka osunda fel i hundens fysik. Domarna förbinder sig att rätta sig efter de instruktioner som uppgjorts för dem (Bilaga 7) och att arbeta för de avelsstrategiska målen.

3.3. Beteende och karaktär

Mål:

- 3. En hund som används i avel ska ha goda nerver och ett temperament som motsvarar rasens, så att sannolikheten för att det till avkomman överförs karaktärsegenskaper som gör livet besvärligt och försämrar välbefinnandet, exempelvis skygghet, blir så liten som möjligt.**

Åtgärder:

Kennelklubben anser det vara viktigt att hundar används för det ändamål som rasen förädlats till, - under förutsättning att detta ändamål är etiskt och acceptabelt för det nutida samhället, och hundarnas välmående beaktas när de används.

3.3.1. Grundkrav och rekommendationer

Oberoende av ras ska en sådan hund aldrig användas till avel, som har dåliga nerver, är skygg eller aggressiv. Varje specialklubb ska i sin JTO skriva in på vilket sätt de rekommenderar bedömningen av individernas karaktär och vilka resultat eftersträvas hos de hundar som uppföds. Det används också frågeblanketter i syfte att samla in behövlig information om hundarnas beteendemönster.

3.3.2. Brukshundar

Att ett av avelskriterierna är användningen av hunden enligt rasens egenskaper är i de flesta fall till fördel både för hundens balanserade beteende och för bevarandet av en sund kroppsbyggnad. Långvarig och framgångsrik användning av hunden i mentalt och fysiskt ansträngande arbete är i allmänhet ett tillräckligt resultat som mäter individens beteende och hälsa. Brukshundars egenskaper kan också mätas i rasspecifika prov. Kennelklubben grundar en separat databas för brukshundar som utför sådant arbete som respektive ras är tänkt för (ett s.k. arbetshundsregister). Kriterierna för upptagning i denna databas bestäms i samråd med de berörda specialklubbarna. För brukshundar införs en separat anteckning i registreringsbeviset.

3.3.3. Sällskapshundar

Även för sällskapshundarnas del är egenskaperna nyttoegenskaper: en sällskapshund som väljs för avel ska vara social och tillräckligt mentalt stabil.

Som bedömning godkänns ett rasspecifikt prov samt därtill något av följande eller motsvarande:

- karaktärsprov
- mentalbeskrivning (MH)
- Behörighetsprov (BH)
- avelsbesiktning eller avelsmönstring som anordnas av en rasklubb, ifall där också ingår en bedömning av beteendet
- utställning, beskrivning av beteendet

Den beskrivning av beteendet som vid hundutställning ges på bedömningsblanketten räcker som utvärdering, om andra slag av bedömning inte finns att tillgå. Det rekommenderas att detta slags beteendebeskrivning företas av minst två utställningsdomare. Likaså rekommenderas att bedömningen sker när hunden nått vuxen ålder.

3.4. Fysik och hälsa

Mål:

4. ***Nedärvning av allvarliga fel och sjukdomar som inverkar på hundens välbefinnande (ger hunden smärtor eller olägenhet eller annars begränsar hundens normala, arttypiska liv) ska förhindras. Med tanke på risken för detta slags sjukdomar ska endast kliniskt friska hundar användas för avel.***

Åtgärder:

Medveten användning för avelsbruk av en hund med ett fel eller en sjukdom som påverkar dess hälsa kan bara tillåtas ifall motpartens genotyp med hänsyn till felet eller sjukdomen med gentest kan

konstateras vara av det slaget, att avkomma med sjuk genotyp inte riskerar att uppstå (jfr även punkten ” Åtgärder vid allvarliga ärftliga fel och sjukdomar som nedärvs via ett genpar”).

3.4.1. Fysik och anatomi

En hund som används för avel ska vara fysiskt lämplig för det ändamål, för vilket rasen framtagits. Hunden får inte uppvisa tecken på sjukdom, andningsbesvär eller motoriska svårigheter. En hund av det nämnda slaget får inte prisbelönas, och vid behov ska en veterinär undersöka hundens hälsotillstånd.

Enligt en resolution av Europeiska rådet (bilaga 4) ska i avelsbruk inte hållas hundar med följande egenskaper, som **i förhållande till rasen** är överdrivna:

- till formatet påfallande stor eller liten
- för kortbenta hundar: relationen mellan längd och höjd
- kortskallighet eller kort nos

I resolutionen sägs också att en hund som används för avel inte heller får ha följande egenskaper:

- bestående fontanell
- onormal benställning (ex: alltför trånga bakbensvinklar)
- onormalt bitt (ex: överbett)
- onormal storlek och form på ögon och ögonlock (entropion, ektropion, stora utstående ögon)
- mycket långa öron
- påfallande rynkig hud

En hund som används för avel får inte i sin kroppsbyggnad och till sitt yttre inte ha drag som minskar välbefinnandet, och som uppräknas i Kennelklubbens lista över osunda drag (bilaga 7)

Det ska också kontrolleras att de födda valparna inte får hälsoproblem eller fel till följd av genotypen, exempelvis allelbetingad hårlöshet, merle, harlekin, blådilution, stubbsvans eller ridgekam (bilaga 2). Vid behov utfärdar Kennelklubben rasspecifika avelsrekommendationer eller -restriktioner.

Hundar med medfödda fel och svagheter som kirurgiskt korrigerats (ex. överdrivet löst skinn, läpp- och nosveck, hängande ögonlock, trånga näsborrar, kondrodystrofiska anomalier i frambenen, patellaluxation, bettanomalier) ska inte användas för avel och de ska överföras till EJ-registret.

3.4.2. Övriga ärftliga fel och sjukdomar

Specialklubbar, rasföreningar och rasklubbar lägger upp rasspecifika hälsomässiga prioriteringsområden och avelsrekommendationer/avelstrektioner, som intas i JTO och PEVISA.

Nedärkningssätten när det gäller de allvarigaste ärftliga felen och sjukdomarna utreds om möjligt i samarbete mellan specialklubbarna, Kennelklubben och forskare. Redan företagna gentest utnyttjas och resultaten sparas i Kennelklubbens avelsdatasystem. Vid behov anlitas veterinärer för att bestämma hur allvarliga de olika hälsoproblemen är.

Utvecklingen av gentest som gäller sjukdomar och fel, som har sin orsak i ett enda genpar, främjas i mån av möjlighet, så att bärarna av sjukdomen säkert kan identifieras. Instruktioner om de olika rasernas behov av test och åtgärder ska införas i respektive JTO, och eventuella skyldigheter och avelsbegränsningar måste definieras i PEVISA. Om gentest inte är tillgängliga, ska det, såvitt möjligt i form av samarbete mellan specialklubben, Kennelklubben och veterinärvetenskapen, utvecklas ett standardiserat och upprepbart forskningsförfarande för felet ifråga (t.ex. för höftledsdysplasi), och detta förfarande införs i PEVISA för rasen.

Om det för avel väljs en individ, i vars närmaste släkt (släktskap 25 % eller mer) det förekommer en allvarlig ärftlig sjukdom, ska den paras med en frisk individ i vars närmaste släkt samma sjukdom/fel inte förekommer alls.

När det gäller sådana raser för vilka det gjorts av Kennelklubben godkända officiella undersökningar av sjukdomar som är till skada för hundarnas hälsa, välbefinnande eller livslängd, ska en hund som får det sämsta resultatet på den av Kennelklubben fastslagna skalan inte användas för avel. För sjukdomarna måste det finnas ett standardiserat och upprepbart forskningsförfarande för felet ifråga samt en måttskala. Till sjukdomar av det här slaget hör än så länge höftledsdysplasi, armbågsledsdysplasi, patellaluxation och spondylos (jfr även bilaga 6; FCI Breeding Rules)

Åtgärder vid allvarliga ärftliga fel och sjukdomar som nedärvs via ett genpar

Ifall det för ett specifikt fel eller en sjukdom har utarbetats ett gentest, ska ett sådant test användas för eliminering av uppkomsten av sjuk avkomma. Avsikten med sådana gentest är inte att snabbt gallra ut sjukdomsorsakande gener ur stammen, utan att möjliggöra att även bärare ska kunna användas i avel. Rekommenderade test inskrivs i JTO för rasen och obligatoriska test i PEVISA.

Om gentestmetoder inte finns tillgängliga, måste sjukdomens ärftlighetsbild, hundens genotyp eller sjukdomsrisk bestämmas utgående från hundens släkt (jfr epi-värdet för finsk spets). Vid behov kan Kennelklubben hjälpa en specialklubb med utredningen av ärftlighetsmodellerna.

När en ärftlig sjukdom är **autosomalt recessiv**, kan det för avelsbruk användas kombinationer där den ena partens genotyp är helt frisk (normala alleler i båda kromosomerna); i så fall uppkommer inga individer med sjukdomen i genotypen.

När sjukdomen är **X-kromosomalt recessiv**, måste tiken i avelskombinationen vara helt frisk till genotypen (normala alleler i vardera X-kromosomen), medan hanhunden kan vara antingen frisk (normal allel i X-kromosomen) eller sjuk (mutation i X-kromosomen).

Om en sjukdom nedärvs **autosomalt** eller **X-kromosomalt dominant**, är det bara med kombinationen av två hundar som båda har frisk genotyp (varken den ena eller den andra avelsparten är bärare av sjukdomen) som det kan garanteras att sjuk efterkomma inte föds.

Beträffande övriga kvalitativa nedärvningssätt när det gäller allvarliga sjukdomar företas rasspecifika definitioner i JTO eller i PEVISA.

Åtgärder med anledning av ärftliga fel och sjukdomar som förmedlas av flera genpar (kvantitativt)

När det är fråga om kvantitativa fel och multifaktoriella sjukdomar som nedärvs via många gener, ska det i aveln användas hundar som med hänsyn till dessa egenskaper är bättre än genomsnittet, så att det kan motses framsteg beträffande arvsmassan. I bedömningen utnyttjas disponibla data från hälsoundersökningar, antingen i indexform eller – om index saknas – med utredningar om hundarnas släktingars genomsnittliga hälsotillstånd. Större exakthet i avelsurvalet fås, om så många som möjligt av en avelshunds avkommor undersöks, innan följande parning företas. Vid behov inriktas åtgärderna på fel och sjukdomar som konstaterats vara signifikanta inom rasen; dessa beskrivs närmare i rasspecifika JTO och vid behov i PEVISA.

3.5. Fortplantning

Mål:

5. *I avel används endast hundar som kan fortplanta sig på naturlig väg och som själva kan ta hand om sina valpar.*

Åtgärder:

3.5.1. Grundkrav

Uppgifterna om kullarnas storlek, om förökning av rasen och om eventuella problem antecknas och rekommendationer intas i JTO. Både tiken och hanhunden ska vara villiga till naturlig parning. Tikar som vid sin första valpning inte varit i stånd att föda på naturlig väg eller som utan orsak inte tagit

hand om sin kull normalt, ska inte användas för ytterligare fortplantning. Hanhundar som visat sig inte klara av vanlig betäckning eller som har brister i könsdriften ska inte användas för avel. Uppföljning sker om kullarnas genomsnittliga storlek i rasen.

3.5.2. Insemination

Om konstgjord befruktning gäller av Kennelklubben och FCI separat utfärdade anvisningar. Orsaken till inseminationen får inte vara tikens eller hundens ovilja eller oförmåga att para sig normalt.

3.5.3. Tiken och valpningen

Utöver grundreglerna gäller också, att en tik varsvälmående och hälsa kan skadas under parningen, dräktigheten eller valpningen, som en följd av extrema anatomiska drag hos tik eller valparna, ska inte användas i avel.

En valp som efter att ha fötts på naturlig väg har återupplivats och behövt särskilda stödåtgärder för att hållas vid liv under den första veckan av dess livstid, ska inte användas i avel.

3.6. Livslängd

Mål:

- 6. I avel används hundar i vilkas släktträd hundarna varit så långlivade som möjligt. En hunds livslängd ska inte förlängas i onödan, på bekostnad av dess hälsa och välmående.***

Åtgärder:

Vid avel prioriteras friska hundar som härstammar från hundar med lång livslängd.

3.6.1. Uppföljning av livslängden

Det uppföljs hur genomsnittslivslängden i en ras utvecklas och vilka de vanligaste dödsorsakerna är. Dessa analyseras särskilt för varje ras i respektive JTO. För raser som kännetecknas av ovanligt kort medellivslängd företas undersökningar av livslängden för de individuella hundarnas tidigare släktled (3-4 generationer) och andra nära släktingar. Släktingarnas livslängd beaktas vid valet av avelsdjur.

3.7. Bevarandet av den ärftliga diversiteten

Mål:

- 7. Vid avel tryggas den ärftliga diversiteten för varje ras. I styrningen av avel ska det alltid möjliggöras att, när alla kriterier beaktas, minst 50 % av beståndet i en ras är tillgänglig för avel.***

Åtgärder:

Avelskriterierna för en ras bestäms i respektive JTO. Kriterierna ska inte vara sådana att över 50 % av individerna i rasen inte kan användas för avel, utan det är viktigt att det i urvalet av avelshundar finns tillräckligt med individer för att den genetiska mångfalden ska tryggas.

Målet är att det för så många raser som möjligt undersöks den genetiska mångfalden. I dokumentationen och bevarandet av mångfalden är de inhemska raserna föremål för särskilt intresse.

Inverkan av inavel som en faktor som minskar beståndets diversitet, måste bedömas specifikt för varje ras och åtgärder vidtas; dessa åtgärder definieras i rasernas JTO och i PEVISA-programmen.

3.7.1. Val av avelshundar i syfte att bevara diversiteten

Vid ökningen och bevarandet av den ärftliga diversiteten är det tillåtet att ta till kompromisser i avelshundarnas kvalitet, när det är fråga om fel som inte är av så stor betydelse för hundens välmående. Kompromisserna för att trygga genetisk mångfald får dock inte gå så långt att en hund som är kliniskt sjuk eller karaktärsmissigt defekt används för avel, inte heller får hundar med sinsemellan identiska fel paras. Vid bedömningen av hundars lämplighet för avel ska särskilt beaktas sjukdomar som medför risk för hundens hälsa eller förkortar hundens livslängd.

Efter tillämpningen av åtgärderna för avelsrestriktion (exempelvis PEVISA eller rasspecifika specialbestämmelser) ska det återstå tillräckliga mängder hundar som kan väljas till avel. Det för en ras typiska antalet valpar i kullarna kan också vid beräkningen av antalet avelshundar beaktas, så att talet 2 divideras med genomsnittliga antalet valpar som föds i rasen. Exempel: om en tik av en ras typiskt får 6 valpar, borde det för avel användas minst $2/6$ (= 33 %) av antalet hundar i rasen, och om det typiska antalet är 3 valpar, bör det för avel lämnas minst $2/3$ (= 67 %) av rasens hundantal. Det betyder med andra ord att raser med typiskt stora kullar kan förädlas striktare än raser som får små kullar. Avelshundarna väljs med prioritering av de mest önskvärda egenskaperna, med så jämn fördelning mellan olika kullar som möjligt.

3.7.2. En hunds totala mängd avkomma under dess livstid

Specialklubbarna skriver in i JTO för rasen, och vid behov också i de rasspecifika specialvillkoren, en rekommenderad maximigräns för hur många registrerade valpar en enskild avelshund ska få under sitt liv. En allmän rekommendation är att en enskild hunds avkomma under dess livstid inte får överskrida 5 % av alla valpar som föds per generation i rasen. Det är önskvärt att en hanhunds mängd avkomma fördelas så jämnt som möjligt årsvis. När mängden avkomma bedöms, ska raspopulationens storlek granskas inte bara på nationell nivå utan också internationellt, särskilt när det gäller raser där antalet individer är litet.

3.7.3. Användning av närbesläktade hundar i avel

Avelsbegränsning: kombinationen av nära släktingar (far/mor*avkomma, inavelsgrad 25 %; helsyskon, inavelsgrad 25 %) får inte ske. Valpar efter sådana kombinationer får endast registreras i EJ-registret.

Andra kombinationer av närbesläktade (far/morförälder*avkomma; inavelsgrad 12,5 %; halvsyskon, inavelsgrad 12,5 % samt tant/onkel*avkomma, inavelsgrad 12,5 %) rekommenderas inte.

Indikativt rekommenderas kombinationer där en enskild individ inte förekommer mer än en gång på den till avel tänkta hundens stamtavla på de tre närmaste generationerna; detta gör att anförlustkoefficienten (sukukatokerroin, ancestor loss coefficient) är 1.0 (olika individer på 100 % av stamtavlan), och där anförlustkoefficienten i fyra generationer är över 0.9 (olika individer på 90 % av stamtavlan). Specialklubbarna tar in rekommendationerna i JTO för respektive ras, och eventuella begränsningar i de rasspecifika specialvillkoren.

3.7.4. Inhemska raser

När det gäller de inhemska raserna är bevarandet av den ärftliga diversiteten ett specialintresse. Kennelklubben företar för de inhemska rasernas del en kartläggning av den genetiska diversiteten i olika populationer i Finland och övriga Norden, i mån av möjlighet också i andra närregioner. Diversitetsanalysen utarbetas till ett hjälpmedel för förädlingen av de inhemska raserna.

3.7.5. Intagning i rasen samt korsningar mellan olika rasvarianter och olika raser

Användningen av lantrasstammar i avel stimuleras så att det möjliggörs intagning i rasen av oregistrerade hundar när det gäller raser i vilkas ursprungsland eller uppfödningssland jämte närområden det förekommer oregistrerade originalstammar av rasen. Intagning i rasen får enligt

registreringsbestämmelserna ske även av hundar som registrerats i andra register än de av FCI accepterade. För samtliga hundar som beviljas rasintagning ska DNA-identifiering tas och bevaras.

Om den effektiva populationen av en ras i genomsnitt under de senaste 3-4 generationerna, inklusive utländska populationer, utgående från inavelsgraden, är 50 eller mindre, eller om effektiva populationen utgående från schemat för antalet avelshundar och -tikar är 200 eller mindre, bör rasen utökas med ökad diversitet i arvsmassan genom raskorsningar och/eller intagning i rasen av lantrashundar.

Raskorsningar och korsningar mellan rasvarianter godkänns också, om det i en ras eller någon av dess varianter finns risk för anhopning av så många allvarliga defekter, sjukdomar eller gener som skapar fallenhet för sådana, att det inte är möjligt att undersöka och testa alla avelshundar för dessa, och om det inte inom rasen finns tillräckligt med friska och till beteendet rastypiska hundar för avelsbruk. Detsamma kan göras om rasens ursprungliga bruksegenskaper gått förlorade och det är önskvärt att återupprätta sådana.

En tredje situation som skapar förutsättningar för raskorsningar är om det finns behov av en förbättring av hundarnas kroppsbyggnad i rasen. Om hundarna i rasen inte har tillräckligt god fysik, kan förädlingen av rasen föras vidare genom korsningar med en ras som har sundare kroppsbyggnad; detta sker så att tikarna tas från den friskare rasen medan hanhundarna är från den ursprungliga rasen.

Alla planer på korsningar och rasintagning måste ske i samråd mellan specialklubben, Kennelklubben och rasens hemland. Kennelklubben sammanställer en allmän instruktion om det praktiska genomförandet av raskorsningar. Vid godkännandet av raskorsningarna följer Kennelklubben principerna i FCIs regelverk Breeding Rules (bilaga 6) och övriga FCI-anvisningar.

När det gäller de inhemska raserna kartläggs förekomsten av lantrasstammar i Finland jämte närregioner. Rasintagningar eller raskorsningar företas på initiativ av specialklubben.

3.8. Information och utbildning

Mål:

- 8. Kennelklubben stödjer och organiserar verksamhet som ökar kännedom om hundars ärftliga egenskaper, hälsa och sjukdomar.**

Åtgärder:

Den organiserade gemenskapen förbinder sig till en målsättning som går ut på att få fram hundar som till både fysik, karaktär och bruksegenskaper är maximalt rastypiska, och som framför allt kan leva friskt och länge och föröka sig normalt. Alla som verkar inom den organiserade gemenskapen arbetar för att öka den allmänna kunskapen om hundar.

Kennelklubben anordnar regelbundet utbildning för hunduppfödare, avelskonsulter i rasklubbarna, distriktsutbildare och kennelkonsulter. Deltagarna får information om aktuella frågor kring avel och hunduppfödning. Kennelklubben tar fram nyttigt utbildningsmaterial om avel, ärftlighet och uppfödning. Uppfödare, hundägare och valpköpare får kunskap om hur man genom specialklubbarna får fram information om hundars hälsa och välmående, om avel och hundköp. Klubben utnyttjar experter på olika områden för att hjälpa specialklubbarnas funktionärer sköta uppdraget.

Kennelklubben håller kontakt med forskare och veterinärer för att konstant ha tillgång till den senaste kunskapen i avelsfrågor. Viktiga nya forskningsresultat med relevans för valet av avelshundar skickas till specialklubbarna och publiceras också i Kennelklubbens publikationer.

Avelsstrategin införs som en del av utbildningen av exteriördomare samt domare vid prov och tävlingar.

Avelsdatasystemet förbättras och vidareutvecklas.

Kennelklubben gör upp hälsoanvisningar för hundhållning och uppfödning; Anvisningarna är tänkta att låta valpköpare, hundägare och uppfödare bedöma hur bra deras hundar mår och hur lämpliga de är för avel.

3.9 Samarbete med veterinärer och forskare

Mål:

- 9. *Samarbetet med veterinärer och forskare intensifieras. Även veterinärerna stödjer med sin verksamhet avelsstrategins principer och strävanden.***

Det är nödvändigt med kunskaper om hundars hälsa och sjukdomar, om framsteg ska nås inom hunduppfödning och avel. I samarbete med veterinärer och forskare utarbetas förbättrade diagnoser av ärftliga fel och sjukdomar samt metoder för att identifiera kliniskt friska och sjuka hundar. Kennelklubben förser veterinärer med utbildning och anvisningar beträffande genomförandet av de undersökningar som registreras officiellt och om avgivandet av officiella utlåtanden.

Åtgärder:

Kennelklubben utvecklar samarbetet med veterinärerna med separata avtal. Den till veterinärer riktade informationen görs effektivare. Databaserna som hålls av Kennelklubben och av veterinärer samordnas, för att informationen ska kunna införas i avelsdatasystemet. Koirien terveystutkimusrahasto, en fond som innehas av Kennelklubben och veterinärmedicinska fakulteten görs mera känd.

3.10 Internationellt samarbete

Mål:

- 10. *Kennelklubben medverkar genom Nordiska Kennelunionen NKU och FCI i det internationella samarbetet för ökning av kunskaperna och färdigheterna inom hundavel. I det internationella samarbetet är huvudprincipen alltid att hundarnas hälsa och välmående prioriteras.***

Åtgärder:

Rättesnören för hundavel, de av FCI godkända rasstandarderna, är till innehållet sådana att de förutom rastypiskhet alltid beaktar även hundarnas hälsa. De finländare som deltar i den organiserade hundverksamheten medverkar till detta även i internationella sammanhang. FCIs anvisningar om hunduppfödning (Breeding Rules) och FCI:s allmänna avelsstrategi (bilaga 6 och 3) anses som en allmän regel som tillämpas nationellt.

3.10.1. Rasstandarderna

För de rasers del där det fortfarande tillåts egenskaper som utgör risker för hundarnas välbefinnande inkommer Kennelklubben tillsammans med de nordiska systerorganisationerna med initiativ till FCI om uppgörandet av förslag om ändring och precisering av de berörda rasstandarderna.

Med anledning av Europeiska rådets resolution bör det för hundraser uppställas gränser för hundarnas största och minsta höjd och vikt (för undvikande av problem som har att göra med stort eller litet format) samt för att begränsa hundarnas längd i förhållande till höjden för förebyggande av ryggradsproblem. Vidare behövs definitioner av huvudproportioner så att det kan föreskrivas tillräckligt långa skallar och nosar, för att hundar inte ska ha andningsproblem, täppta tårkanaler och sådana valpningsproblem som uppstår när valparnas skallar är för stora. I rasstandarderna ska också förebyggas missbildningar av typen permanent fontanell, abnorma benställningar, onormal

tandställning (ex. överbett), onormal ögonstorlek och -form (ex. entropion, ektropion, stora utstående ögon), mycket långa öron och så betydlig veckning av skinnet att det är en hälsorisk.

I rasstandarderna borde utöver muterade varianter också ingå individer som föds normalt av s.k. vild typ, ifall en mutation också kan leda till hälsoproblem i rasen (ex. merle, medfödd stubbsvans, hårlöshet, ridgekam).

3.10.2. Övriga åtgärder

Genom NKU ställs till FCI också initiativ som går ut på att raser med samma bakgrund, som på grund av nationella gränser, geografiska hinder eller obetydliga fysiska skillnader i detaljer eller färg setts som olika raser, i stället definieras som rasvarianter, som efter övervägande kan paras. Ett alternativ kunde vara att korsningar mellan raser av det nämnda slaget lättare godkänns.

Det främjas samkörning av de nationella databaserna som hålls av de nordiska kennelklubbarna.

4. [Bilagor](#)

Bilaga 1 Eläinsuojelulain 8 § ja lakia täydentävän eläinsuojeluasetuksen 24 §

Bilaga 2 EVIRA:n lausunto sellaisten rotujen kasvatuksesta, jotka kantavat perimässään letaalitekijöitä

Bilaga 3 FCI – allmän avelsstrategi (på fyra språk)

Bilaga 4 Lemmikkieläinten jalostusta koskeva EN:n päätöslauselma

Bilaga 5 FCI:n ohjeistus rotumuunnosten sekä eri rotujen risteytyksistä (fyra språk)

Bilaga 6 FCI Breeding Rules

Bilaga 7 Anvisningar för domare vid hundutställningar, finska och engelska

Bilaga 8 Sanastoa